

Bijzondere ruimtelijkheid Hongaars stadion vastgelegd

Misschien wel het mooiste voetbalstadion van Europa staat in Felcsút, Hongarije. De Puskás Pancho Aréna is ontworpen door Imre Makovecz, de Hongaarse architect die tot ver over de grenzen vermaard is om zijn organische bouwstijl. Architectuurfotograaf Imre Csányi, lid van DAPh, fotografeerde een groot deel van zijn werk, waaronder dit unieke stadion.

— foto's: Imre Csányi/DAPh

Het stadion ligt zo'n 30 kilometer buiten Boedapest, de hoofdstad van Hongarije, waar vreemd genoeg geen enkel ontwerp van Makovecz is gerealiseerd. Zijn kritiek op het communistische regime maakte hem weinig populair bij de toenmalige machthebbers. Na de val van het communisme in Hongarije veranderde die situatie, wat ook blijkt uit de realisatie van dit stadion. De Pancho Aréna is er mede gekomen door de inspanningen van Victor Orban, de huidige president van Hongarije die zelf uit Felcsút afkomstig is. Het was Makovecz laatste geesteskind. Hij heeft de voltooi-

ing ervan niet meer mee mogen maken. Nadat Makovecz, inmiddels 83 jaar oud, de eerste schetsen voor het stadion op papier had gezet, overleed hij. Het stadion staat daarom op naam van Tamás Dobrosi, een leerling van Makovecz, die het werk na zijn dood voltooide.

De Pancho Aréna ligt op het terrein van de nationale jeugdopleiding van Hongarije en is vernoemd naar Ferenc Puskás, een van de beste spelers die Hongarije ooit voortbracht, en die de bijnaam 'Pancho' had in de tijd dat hij een van de sterspelers van Real Madrid was. Een deel van de velden van de jeugd-

Links
De ruimtelijkheid van de Puuskás Pancho Aréna was niet eenvoudig op foto vast te leggen.

Rechts
Aan de westzijde van het stadion staan drie sierlijke koepels.

opleiding is opgeofferd aan het nieuwe stadion, dat plaats biedt aan 3500 toeschouwers. Het team van de jeugdopleiding, Puskás Akadémia, speelt er zijn wedstrijden in de Hongaarse eredivisie.

De organische vorm van het stadion sluit prachtig aan bij het idee van een jeugdopleiding, waar het immers gaat om het laten groeien en tot bloei brengen van spelers. Aan de buitenkant bevinden zich aan de westzijde van het stadion drie koepels die bekleed zijn met zwarte aluminium schubben met koperen accenten. Het geheel heeft een sacrale uitstraling die terug te vinden is in de

kerken die Makovecz heeft ontworpen. Eenmaal binnen in deze voetbaltempel, waant de bezoeker zich in een bos. Het gewelfde houten dak wordt ondersteund door twee rijen uitwaaiende houten bogen. Ondanks de bijzondere vorm en materiaalkeuze voldoet het stadion volledig aan de UEFA-normen en beschikt het over veldverwarming en goede verlichting, zonder dat er gebruik wordt gemaakt van de gangbare lichtmasten.

DAPH-fotograaf Imre Csányi is van Hongaarse afkomst en goed bekend met het werk van Makovecz. Gedurende twee jaar fotografeerde hij het levenswerk van Makovecz, wat resulteerde in een expositie in het Pesti Vigadó in Budapest met het thema: ‘Verbinden van hemel en aarde.’ Csányi deelt met hem zijn zoektocht naar het natuurlijke en het bijzondere. Hij fotografeert vaak vanuit zijn intuïtie en het gevoel dat een bouwwerk bij hem oproept. Daarbij schuwt hij experimenten en onverwachte oplossingen niet.

Wat Csányi aanspreekt in het werk van Makovecz zijn de gedurfde oplossingen en het werken met natuurlijke materialen. “Met het gebruik van structuren uit de natuur gaat zijn werk terug naar de oorsprong,” vindt Csányi: “En om dat toe te passen in een voetbalstadion,

getuigt van lef. Het heeft iets rebels.” Vooral de binnenzijde van de Pancho Aréna sprak hem aan. “Waar de meeste stadions worden gebouwd met glas en staal, is dit juist heel natuurlijk. De vele bogen geven het bijna een renaissance uitstraling.” Vooral de plaatsen waar in het dak de bogen bij elkaar komen en de spanning wordt opgevangen, vindt hij bouwkundig interessant.

Fotografisch gezien was het vastleggen van het stadion niet altijd even makkelijk. Ter plekke ervaart de bezoeker de indruk van ruimte, terwijl de vele bogen en staanders in een tweedimensionaal beeld het vlak willen doorsnijden en in kleine stukjes opdelen. Om die indruk van ruimte toch weer te geven, moest veel worden gewerkt met groothoeken en het *stitchen* van meerdere opnames. Het resultaat is een reeks prachtige beelden die dit adembenemende stadion recht doen.’ —

DAPH staat voor Dutch Architectural Photographers. Het is een collectief van zelfstandige architectuurfotografen bestaande uit: Hennie Raaymakers, Imre Csányi, Jan Paul Mioulet, Katja Effting en Thea van den Heuvel.

Meer informatie
www.daph.nl